

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisha v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta . . . . . 20— "
četril leta . . . . . 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštneine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tika enkrat . . . 90 vin.
" " dvakrat . . . 80 "
" " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste, po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisha v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštneine.

I. D.:

Uvrstitev učiteljstva v pragmatiko drž. uradnikov in minister prosvete S. Pribičević.

Glavni odbor srbskega Udruženja v Beogradu je pri ministru prosvete deloval na to, da bo učiteljstvo tudi uvrščeno v splošno pragmatiko državnih uradnikov, in da se v to svrhu prideli tudi enega člana učiteljstva v odsek za izpremembo službene pragmatike.

Na to posredovanje je minister prosvete obvestil Udruženje, da je ukrenil potrebno pri ministrstvu za izjednačenje zakonov in sicer se glasi pismo na ministra za izjednačenje zakonov sledeče:

„Čast mi je prositi Vas, da izvolite urediti v komisiji, ki izpreminja projekt o regulaciji plač in pravic vseh državnih uradnikov in nameščencev v našem kraljestvu, da ista unese v pragmatiko tudi nameščence vseh narodnih šol in to:

1. Stalne nameščence z učiteljskim izpitom v kategorijo, v katero se uvrste državni uradniki z maturo srednje šole in one, ki imajo strokovno šolo, enako srednji šoli.

2. Učiteljske suplente, začasne učitelje in zabavilje v kategorijo, v katero se uvrste državni uradniki in nameščenci, ki nimajo strokovne šole in mature srednje šole.

Ker je komisiji potrebno, da ima informacije o vrstah učiteljstva, njihovi izobrazbi in plači, ki jo imajo dosežaj, sem odredil, da sme prisostvovati in dati pojasnila komisiji za sestavo pragmatike Dim Sokolovič, predsednik glavnega odbora učiteljskega Udruženja, kot delegat ministrstva prosvete.

Zaradi tega mi je čast prositi Vas, gosp. minister, da izvolite o tem obvestiti komisijo ter opozoriti, da ista obvešča g. Dim. Sokoloviča o sejah.“

Kakor razvidno iz predloga, se je zopet pozabilo na uvrstitev strokovnega in meščanskoškolskega učiteljstva ter na učiteljice ženskih ročnih del.

V našem načrtu za šolski zakon je natančno precizirano stališče glede plač in uvrstitve posameznih kategorij učiteljstva. Načrt izključuje suplente in priznava samo

časne in redne učitelje. O tem vprašanju se bo vsekakor odločilo že sedaj, pri državni pragmatiki. Tudi glede stališča za zabavilje in podobne kategorije, ima naš načrt natančneje določeno točko, kakor to izraža točka 2. v vlogi ministrstva. Na učiteljice ženskih ročnih del pa predlog ministrstva pozablja.

Usodna napaka za razvoj meščanskega šolstva bi bila, če se zopet v pragmatiki prezre in pozabi na meščanskoškoisko in drugo strokovno učiteljstvo, kakor se je to zgodilo pri potrjenem zakonu o narodnih šolah.

Ko je izšla prva naredba deželne vlade za Slovenijo o ureditvi učiteljskih plač, je bilo v tej naredbi izpuščeno strokovno učiteljstvo izven meščanskih šol in učiteljice ženskih ročnih del. To se je popravilo in dopolnilo z naredbo 5. maja 1919, ki je uredila prejemke tudi učiteljicam ženskih ročnih del in raztegnila določbe o meščanskoškolskem učiteljstvu na vse strokovno učiteljstvo — tudi drugih kategorij. Pri zakonu o narodnih šolah so pa sploh izpustili vse strokovno učiteljstvo.

Ponavljajo se vedno iste napake in kakor kaže, se ima pri ureditvi pragmatike izvršiti sedaj isto, kar se je pripetilo pri omenjenih naredbah za Slovenijo. Potem pa zopet ta boj za naknadne naredbe in še končno stališče ministrstva, da se take napake ne dajo popraviti z naredbo, temveč se zahteva poprave potom zakona, zaradi česar se že do danes ni popravila meščanskoškolskemu učiteljstvu krivica, ki se mu je napravila z zakonom o narodnih šolah 1. decembra 1919.

Pri tem vidimo, kako nujna potreba bi bila, da bi imelo slovensko učiteljstvo svojega zastopnika v ministrstvu prosvete, ki bi opozarjal na pomanjkljivosti pri izdaji naredb in zakonov z ozirom na naše razmere.

Dolžnost naših zastopnikov je, da pravočasno opozore vse v poštevi prihajajoče faktorje na nedostanke glede uvrstitve, ki so se dosedaj pripetili, da se isti s pragmatiko popravijo. Ni pa to samo dolžnost naše centrale, temveč dolžnost vsakega posameznika, da opozori na točke, v katerih bi bilo potreba postredovati. Hitimo, da ne bo zopet prepozno!

Centralizem v šolstvu naše države.

Na razpravo tov. I. J. v 20. št. Uč. Tov. kjer govori isti o centralizmu v naši skupni organizaciji, odgovarja „Nar. Prosveta“ v 55. številki, da danes ni več dvoma, da se bo vsa naša uprava centralizirala in bo v tem smislu morala biti tudi urejena naša organizacija.

Vsi glasovi o nekem federalizmu in separatizmu so neosnovani. O tem ne premišlja ni eden trezen politik v Jugoslaviji. Naša nova država ima popolno centralizacijo celokupne državne oblasti in hočemo v tej državi imeti tudi centralno šolsko upravo.

V ministrstvu za konstituantno je bil izdelan ustavni načrt, v katerem ni poteze federalizma. V kratkem se bodo posvetovali o tem tudi predstavniki političkih skupin in tedaj bodo manifestirali še jasneje za občo željo, da mora biti naša država urejena na centralistični osnovi.

Sedanji minister prosvete S. Pribičević je nedavno v razgovoru z enim našim predstavnikom učiteljstva rekel: da na vsak način ne more ostati pri tem, da bo imela naša centralna prosvetna uprava ravno toliko stika z narodno prosveto na Hrvaškem in v Sloveniji, kakor z narodno prosveto v Tunisu, kar znači, da bo v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev ena centralna šolska uprava za vso kraljestvo.

Po teh razjasnitvah naj bodo naši bratje in tovariši v Sloveniji trdno uverjeni: da bodo tudi pri novi ureditvi našega kraljestva šole državne ustanove, in ne pokrajinske in učitelji državni in ne pokrajinski uradniki.

Pa naj jih to trdno uverjenje spremlja tudi na jugoslovanski učiteljski kongres.

Pasivna volilna pravica učiteljstva.

Iz Beograda je došla 8. t. m. vest, da je v volilnem odboru zahteval dr. Palaček, naj se da ljudskoškolskim učiteljem pasivna volilna pravica. Dr. Hohnjec je podpiral njegov predlog, ki pa ga je večina zavrnila.

V bivši Avstriji je imelo ljudskoškolsko učiteljstvo in uradništvo tudi pasivno volilno pravico.

Drugače v Srbiji! V Srbiji je imelo izprva tudi ljudskoškolsko učiteljstvo pasivno volilno pravico. Ker pa je bilo pri nekkih volitvah izvoljenih 60—80 ljudskoškolskih učiteljev za narodne poslance, je izdala vlada zakon, da aktivni učitelj ne more biti narodni zastopnik. Vlada se je opirala na to, da je preveč zastopnikov enega stanu v narodnem predstavništvu. Jemala je tudi ozire na šolstvo. Narod je volil učiteljstvo v narodno predstavništvo, ker je bilo ono skoro edini inteligent po deželi. Posledica tega je bila, da so se morali ljudskoškolski učitelji odpovedati svoji službi, če so hoteli izvrševati poslanski mandat.

Sedaj je hotel odsek za volilno pravico razširiti to odredbo na vso sedanjo državo.

Predsednik Zaveze je brzojavno protestiral proti takemu stališču na volilni odbor, raznim ministrstvom, parlamentarnim klubom, raznim poslancem in Udruženju.

Na to so došla poročila, da pride vprašanje pasivne volilne pravice ljudskoškolskega učiteljstva še enkrat v razpravo v narodnem predstavništvu.

Zadnja vest z dne 14. t. m. se glasi: Narodno predstavništvo je na svoji današnji seji končalo generalno debato o volilnem redu za konstituantno. Določba o učiteljstvu je spremenjena v toliko, da smejo postati tudi učiteljski poslanci, ne da bi morali zapustiti službo. Volilna predloga je bila nato s 169 glasovi proti 1 sprejeta.

Kulturni boj.

„Dasiravno obstoja Slomškova zvezba že 20 let, vendar je začela živeti šele letos, ko se je pričel kulturni boj, kajti brez boja ni življenja.“

Govoril Fabinc na zborovanju podr. Sl. zv. za Novomesto, 6. maja t. l. („Sl. Uč.“ št. 5. t. l.)

Pod firmo kulturnega boja hoče Fabinc obdržati za vsako ceno prepis med učiteljstvom, zato hoče še nadalje vzdrževati

LISTEK.

Ob petdesetletnici ustanovitve celjskega učit. društva.

Za nami je pol stoletja boja in dela, odkar je velika misel oživeča, da v moči bratstva najdemo delu uspeh. S to mislijo šle so v najtežjih minotih dneh v jasno začrtano cesto naprej, naprej za cilji naše volje, naših idej iskreno strnjene naše široke vrste in danes so vse preizkušene in čvrste.

Ko zremo nazaj na delo minolih dni, spominjamo danes se vseh, ki že so odšli, a v nas žive še njih dela in imena. Spominu njih gre naša misel iskrena. Vse dni smo verovali iz želji in sanj v vstajenje naših smelih pričakovanih, v svobodno novo življenje smo verovali in naši oltarji so stali zidani v skali.

Graditelji bili smo, dvigali smo zaklade in k delu smo klicali sile zdrave, mlade. Buditelji bili smo, ki smo k živli sili bodočnost našo mlado prebudili, da v sebi najde našo zdravo zavest, dolžnost, in vidi pot v veliko, pravično prostost.

Gradili smo novi dom in smo prišli vanj še trudni in bolni, a polni živih sanj.

Naš svobodni dom, v trpljenju grajen, pozdravljen! V nas trdno temelj njegov naj bo postavljen. Ta volja, ki strla sramotne je usode, na njih ustvari zgradbo človeštva, svobode, ponosno zgradbo dolžnosti in pravice. Tej dobi velja naš plameneči klic. V iskrenem bratstvu stopamo njej nasproti naprej, po jasni, v nas začrtani poti!

Franjo Roš.

C. ZASAVSKI:

Uvod k nadaljevanju Šolskih listov.

V očigled velikemu pomanjkanju šolskih čitank moramo tudi 2. številki Šolskega lista pozdraviti kot edini pomoček za izpolnjenje vrzeli, ki je nastala z novo dobo na strokovnem šolskem polju.

Duh svobode je razblinil predvojno hlapčevstvo, nam vzravnal hrbte in nas postavil pred ono veliko bodočnost, po kateri smo hrepeneli tisočletja in nam dal svobodne roke in prosto pot, da si jo ustvarimo iz lastne moči. To je velikansko delo, k kateremu smo poklicani vsi, in izostati ne sme nihče.

Prijeti je pa to delo v duhu časa in ljudstva in nikakor nam ni iti preko teh dveh faktorjev, da ne bomo stali navsezadnje osamljeni daleč tam nekje spredaj, a velika masa ljudstva ločena od nas v medlem ozadju. Postaviti se moramo v splošno kulturno paralelo z modernimi sodnejimi narodi potom moderniziranja našega šolstva, a izpustiti ni z vidika, da smo ubrali popolnoma napačno pot, če gremo mimo ali pa preko velike mase in njenega duha, ampak v prvi vrsti nam je tega izločiti iz nivoja suženstva ter ga usposobiti, prikrojiti in napraviti dovtetnega za novo življenje, za moderni razvoj.

In zdi se mi, da ravno te momente premalo upošteva Šolski list. Manjka mu vsestranske psihične poglobitve v duševno življenje in življenjske potrebe najširše ljudske mase, ki naj bo jedro in snov, s katero je operirati.

Rešimo vendar vprašanje, ali naj ostane pri čitankah stalne vrednosti, ali naj se oklenemo listov. Samo iz sebe se to ne bo rešilo.

Pozdravljam vsak napredek na polju mladinske literature, katere bi bila deca pač največ deležna potom periodičnih listov, ki bi se uporabljali za šolsko čtivo

in dajali mladini vedno nove duševne hrane. Dvomim pa, če se bo metamorfoza duha časa vršila s tako naglico, da je nemogoče, da bi jo reprezentirala za daljšo dobo čitanka stalne vrednosti in da je za to neobhodno potreben periodičen list. Vzemimo v roke Ljudevita Stiasnega Berilo za ponavljalno, oziroma za kmetijsko nadaljevalne šole — pa premišljimo! Ta šolska knjiga je bila urejena in izdana še v dobi našega suženstva, pa kako veje iz nje duh narodne samozavesti, zavednosti in samostojnosti, kako živo je znal nadzornik Stiasny vklesati v njo narodove težnje, kako ljubko se oprijemlje v njej preprosta duša seljaka svojega svetišča — lastne grude in domovine, in uverjen sem, da je to berilo duhá marsikaterega učenca izrgalo iz robstva in ga postavilo še preko naše dobe v nov svet. Splošno priljubljeno je to berilo in s tem izražen velik del kritike, in uverjen sem za svojo osebo, da bi z malimi izpremembami in dodatki nadkristjevalo še za precejšnjo dobo Šolski list, četudi je ta že precej udomačen.

Tudi ne smemo iti gluhi in slepi preko in mimo dejstva, da naše podeželsko ljudstvo zaenkrat še ne bo voljno nabavljati svoji deci vsak čas nov list, medtem ko

žati kulturne učiteljske organizacije, da bo z njimi ogrožal delo in stanovsko slovo v Uniji. Kulturni boj naj bide med seboj učiteljstvo in naj si vzdrži poleg skupne stanovske organizacije še **kulturne organizacije**, ki naj bi bojevale med seboj **kulturni boj!** Učiteljski stan naj si dovoli ta šport, da bo v svojih lastnih vrstah bilo kulturni boj in se zaradi tega cepilo in razširjevalo sovražstvo v lastnih vrstah; drugi bodo pa vladali še naprej nad učiteljstvom, mu zaradi nesloge še nadalje krivično odmerjali plače in delili pravice kakor bo njim ljubo, ker bo ena stranka učiteljstva rovarila proti drugi stranki učiteljstva, tako da nobena ne bo imela ugleda pri oblasteh in v javnosti.

Kje si dovolijo drugi državni uradniki ta šport, da bi bojevali v svojih lastnih vrstah kulturni boj; kje si dovolijo to n. pr. poštariji med seboj, kje si dovolijo trgovci, kje si dovolijo profesorji, kje si dovolijo drugi stanovci, da bi se organizirali v samem stanu za kulturni boj?

To se pravi tirati učiteljstvo zopet proč od stanovske, strogo strokovne organizacije, ker se bodo te kulturne organizacije naslanjale na politične stranke in si bodo potom strank skušale pridobiti moč in veljavo tudi med učiteljstvom ter s tem ubijale strokovno organizacijo. Tako bodo zopet politične stranke vodile usodo naših materialnih in pravnih pravic in med učiteljstvom bodo vladale zopet iste razmere, kakor so vladale v preteklosti.

Pustimo, naj bojujejo kulturni boj politične stranke, stanovsko se ga pa izogibljimo! Kdor zanaša kulturni boj v naš stan, zanaša v njega preprič!

Uradniki se nikdar medsebojno ne vprašajo, kaj so po prepričanju. Uradnik je, boritelj za skupne gnotne in pravne razmere, kulturni boj mu pa puste bojevati izven stanu v političnih strankah, kjer mu je ljubo; mi bi morali gledati v prvi vrsti v nas učitelja, boreca za gnotne in pravne pravice ter povzdigo izobrazbe. Kulturni boj pa pustimo bojevati vsakomur, kdor ga je željan, izven našega stanu in izven naših organizacij — v političnih strankah.

Učiteljski stan je socialno prešibak, da bi se puščal izrabljati od političnih strank, **potom svojih eksponentov**, za medsebojni kulturni boj.

Svobodomiselnost in „liberalna Zaveza“ je danes le sredstvo, ki se ga poslužujejo razni razdorni in od političnih strank najeti elementi med učiteljstvom, da hujskajo na medsebojni kulturni boj. V imenu krščanstva nastopajo, a v srcu ga ne nosijo! Tudi to jim je le sredstvo v dosego namenov.

Neodgovorni elementi hujskajo na medsebojni boj, ljudje brez čuta odgovornosti; ljudje, ki so krivi in vzrok, da je učiteljstvo razupito med ljudstvom kot liberalno in svobodomiselnost, so sedaj sami šli v one vrste in sami črnijo učiteljstvo med ljudstvom ter svoje grehe zvrčajo sedaj na ostalo učiteljstvo!

Ljudje, ki so surovo svojo politične nasprotnike in se surovo norčevali iz verskih čustev, so postali zaščitniki krščanstva. Mi pa trdimo, surovost je človeku prirojena, komur ni dana, je nima, kdor jo pa ima, se je ne iznebi.

Spominjam se zborovanja v Gorici: Govoril je neki sedanji **Fabinčev** ožji somišljenik. Vsaka druga beseda je bila „far“. Odhajali smo po vrsti iz dvorane. Sram nas je bilo. S svojim nastopom nam je vzel ugled med ljudstvom in obsojali smo tak nastop. In par let pozneje je bil v vrstah krščansko mislečega učiteljstva

bi čitanke zadostovale za daljšo dobo. Ne rečem, da bi šole na ugodnih tleh ne mogle z dobrim uspehom uporabljati šolskih listov te ali one oblike, a o izvedljivosti na pretežni večini šol še vedno dvomim. Malo čudno bo izgledalo, kako bodo nekatere šole uporabljale že ne vem katero številko Šolskega lista, medtem ko bodo drugje še vedno gulili stare predvojnne čitanke.

Odločimo se tako ali tako! Zdi se mi, da vse nekam preveč ugiblamo, pa premalo eksperimentiramo, vse preveč blodimo, pa si premalo utrjujemo in začrtujemo pot; podajamo mladini in odraslim roke, pa tako oddaleč, da si ne upajo in ne morejo za nami.

Strnimo se, zberimo plodove dela velikih mož in poznavateljev razvoja naroda, analizirajmo preteklost, spravimo jo v sklad s sedanostjo in si ustvarimo jasen program za prihodnost. Poglobimo se v potrebe, v duha najširše ljudske mase in dajmo šoli knjige, v kateri bo kot v zrcalu videla mladina lastno dušo, nje razvoj in stremenje in si bo iz slike preteklosti in sedanosti ustvarjala podlago za bodočnost.

Zdi se mi, da Šolski list tega ni še povsem zadel. Celotna slika je le malo pre-

in je svoje psovke izrabljaj za hujskanje proti nam.

Ne obsojamo vseh, a obsojamo one, ki so se vrnili med poštene in lojalne člane in izrabljajo sedaj vso organizacijo za razdor in hujskanje ter v svoje osebne namene.

Fabinc je bil urednik „Jeseniške Straže“. Njegov list je izgledal tako-le: „**Čast znajo krasiti** naši farovski gospodje. Z velikim veseljem so raztrabili v svet, da se mora **Fabinc** s tovariši zagovarjati pred sodnijo radi prepovedane igre in drugih delikatnih stvari.“ (Jeseniška Straža, št. 33. leta 1905.)

„**Sodoma in gomora**. Pod krinko pobožnosti se goji najgrša pohotnost ter se duševno in telesno propasti.“ (Jeseniška mladi zarod s pretkano hinavščino tira v Straža, št. 34. l. 1905.)

Jeseničani v ta nebesa še ne marajo, ker so **farji** notri.“ (Jeseniška Straža, št. 11. l. 1906.)

„**Socialni demokrat** je vsak delavec, ki je pameten, klerikalci so pa tudi delavci, ki so **tepci**. Glej, da boš srečen na tej zemlji — **nehesa so za vrabce**.“ (Jeseniška Straža, št. 19. l. 1906.)

„**Fabinc** je na dnevnem redu v farškem „Slovenec“. Kljub temu pa bo farška stranka doživela še marsikatero bridko. „Slovenec“, ki ima povsod svoj nos in se ne sramuje **svinjarij**, naj prične enkrat poročati, **kako pridno obiskujejo kranjski kaplani in fajmoštri št. 13 v Ljubljani**. Tu ima Zabukovec hvaležno polje.“ (Jeseniška Straža, št. 30. l. 1906.)

Fabinc je bil duševni oče „Jeseniške Straže“, njemu je gotovo znano, kdo je bil pisec teh notic in kdo je na tako surov način vodil „kulturni boj“!

„**Kaj pa hočejo klerikalci?** Ti hočejo tako voljno preosnovati, da dobi za poslanca: meščan — farja, trgovec — farja, kmet — farja, delavec pa mežnarja... da bi politična Kranjska izgledala kakor velika kalna luža, v kateri bi naši farji lovili ribice za škofovo mizo, za katero bi se potem vsedli in jedli in pili.“ (Jeseniška Straža, št. 20. l. 1906.)

„Jeseniško požarno brambo naj podpira župnik Zabukovec s svojimi kaplani, hlapci in deklamirajo in pritečejo Krivčevi gasilci gotovo radi v župnišče, če se enkrat tamkaj kaj nevarnega užge, ker imajo baje posebno po župniščih vročo kri, če začutijo bližino kake izvoljene Marijine device. Govori se tudi, da je Zabukovec izboren plezalec po gasilnih lestvah, kakor tudi kaplan **Čuk**, **nadepolni načelnik ajmohtarskega telovadnega društva — Orel**.“ (Jeseniška Straža, št. 10. l. 1906.)

„Božjo milost je izgubil Zabukovec, ker vkljub vztrajni molitvi Marijinih devic ni zmagal pri volitvah. Morda so se hoteli v nebesih maščevati nad „Sodomom in Gomoro“ jeseniških Marijinih otrok.“ (Jeseniška Straža, št. 17. l. 1906.)

Gospod Fabinc! Norčevanje iz verskih čustev, surovo psovanje in zasmehovanje krščanskih organizacij ni bilo naše sredstvo. Gotovo se vam bodo sedaj zahvalili vsi, če bodete vi vodili za krščanske ideje — kulturni boj!

In dalje vaše glasilo: „**Najslabši človek na svetu je klerikalci**. Klerikalca poznaš od daleč. Vsak klerikalci je hinavec in predpoda farizeja. On hodi v procesije, obiskuje cerkve in farovže ter pri vsaki priliki poljubi fajmoštru roko. Kadar ga nihče ne vidi, se rad vpilani, če ga pa vidijo drugi ljudje, pravi, da vina še ne pogleda. Če je klerikalci oženjen, rad lazi za drugimi ženskami; to pa le, če je na skrivnem, n. pr. v kaki temni podzemeljski kleti.

temna, premalo izrazito izklesana in pa precej premalo upošteva splošni nivo duševnega razpoloženja in razmaha široke ljudske mase.

Poudarjam pa, da Šolski list zaenkrat izpopolnjuje vrzel in je z njim započeto delo, ki je neizogibno in za razvoj šolstva in povzdigo narodove blaginje neobhodno potrebno.

Eminentne važnosti pa je, da ljudje, katerim je ali pa bo poverjeno to važno delo, ne preslišijo glasov, ki prihajajo z dežele, ker ti izvirajo iz širokih ljudskih mas, njih duše in potreb; na nasprotni strani je pa želeži več in glasnejši zahteve od podeželskih tovarišev, ker sicer bo plod dela dozoreval enostransko.

Prispevki za Šolski list.

Tovariši, tovarišice!

Dozdaj smo priredili od vsake stopnje „Šolskega lista“ po 2 številki, v katerih smo se ozirali najbolj na jesen in pomlad. Nameravamo izdati še eno številko s snovjo o zimi in poletju. Preden smo se lotili posla, smo se obrnili do tovarišev s prošnjo, da nas podpirajo s prispevki; od-

Klerikalne ženske so najhujše opravljivke in imajo najhujšobnejše jezike ter so navadno vpisane v Marijino družbo. Po cesti hodijo vedno pobešenih oči, ker se čutijo za najčistejše ženske, a kadar so na varnem, kar trepečejo od veselja, če se jih dotakne moška roka in takrat se vsakdo lahko prepriča, da so klerikalne ženske prav močno krvave pod kožo. Klerikalci nikdar ničesar ne zapuj, ker on ti bo vedno izkušal škodovati. Vsako najmanjšo besedico nese toplo v farovž. Kadar se čuti klerikalci nepaženega, je največji falot, če pa je le kdo nepoklican navzoč, je vedno pobožen, potuhnjen, zvit in hinavski in se kaže svojemu nasprotniku kot največji prijatelj.“ (Jeseniška Straža, št. 30. leta 1906.)

Gospod Fabinc, urednik „Slovenskega Učitelja“, gotovo vam je dobro znano, kdo je pisec teh vrstic, ker ste bili duševni oče „Jeseniški Straži“!

In danes! Danes sejete preprič med učiteljstvo, hujskate učiteljski stan na medsebojni kulturni boj. Zaradi enega človeka, zaradi Fabince naj traja razdor v učiteljskih vrstah naprej.

Živimo in prepričanju, da bo učiteljstvo odklonilo Fabincev kulturni boj in ga bo prepustilo političnim strankam in Fabincu. Učiteljstvo potrebuje sedaj dela za svoje gnotne in pravne pravice, ne pa za Fabincev hujskarije na medsebojni boj in njegovo osebno izkoriščanje organizacije v dosego njegovih osebnih egoistiških smotrov.

Mladina v nevarnosti.

— Razorana njiva so vaša srca, naj pade seme vanjo, da bo klllo in zorelo nekoč! Nič ne škodi, če ste veseli in razposajeni; tistega se bojte, ki mrko gleda in počasi hodi!

I. Cankar, „Hlapec Jernej“ VII.— 31. str.

„Kdor ima vpogled v življenje današnje srednješolske mladine, ve, da profesorji niso vzgajali. Politično maščevanje in stikanje za avstrofilskimi ovaduhi je bila temu stanu večja življenska potreba nego vprašanje, kako bi vzgajali mladino, da bi ne padala v verižništvo in popivanje in vse, kar izvira iz vsega tega.“

„Vsem nam je že znano, s kakšnim krikom se je svobodomiselnost učiteljstvo zagnalo proti Marijanskim kongregacijam, kakšno slavo je zagnalo načrtu novega šolskega zakona, s kakšnim tonom govori o veri in duhovniku v svojem glasilu za kavarne in gostilne, v katerih popiva dijak verižnik, ni pa imelo očesa za nevarnost, ki grozi našemu dijaštvu vsled stanovanjske krize, pač pa govore priče o popivanju in razbijanju razpel po svobodomiselnem učiteljstvu.“

Zagovarjal ne bom Perka, ne Koleča! Resnica pa je: mladi fantič je bil zapeljan; zapeljala ga je v tisto dejanje slaba družba in le-ta je odgovorna za čin.

Kdo je tista družba? Kje se je sestala in kedaj?

Zalostno toda resnično: danes se hoče umiti vsakdo svoje roke in zopet resnično dejstvo: gospoda, ki danes najbolj kriči in hoče s svojim krikom razpečavati moralo, da je tudi ravno ta gospoda kriva zastrupljenja mladih duš.

Javnost še ni pozabila vojne dobe in kruta bo sodba, kadar jo bo izrekla.

Vsega zakulisnega dela v dobi avstrijske strahovlade se še spominjamo in nikdo se ne bo čudil, če se je stikalo po prevratu po ovaduhih, ki so gnali marsikoga v obup.

krito povemo, da nismo pričakovali dosti, a dobili smo še manj. Kdor je kaj poslal, je pa mislil, da bo pač najboljšje to, kar sam napiše. Vemo pa, da je v slovenskem slovstvu mnogo klasične snovi, ki bi jo morali dati decj v roke in to ne le etične, tudi realistične. A posameznik v kratko odmerjeni dobi pri najboljši volji ne more obvladati vsega. Zato se vnovič obračamo do Vas in prosimo: Iščite, zbirajte in prispevajte! Pomagajte, da nam bo mogoče sestaviti res nekaj dobrega, trajno dobrega! Kdor je zasledoval stvarne ocene, ve tudi, kako z združenimi močmi lahko vpravimo pogreške, ki jih je našla kritika.

Prispevke (izrezke in izpiske) kakor tudi lastne spise pošiljajte do konca t. m. urednikom posameznih stopenj, te tudi opozarjajte na primerne spise, o katerih točno označite, kje se nahajajo.

Za prvo stopnjo: Ludovik Černej v Celju; za drugo stopnjo: Andrej Rapč v Ljubljani; za III. stopnjo: Pavel Flerč v Ptuj.

Podpirajte „Jugoslovansko Matico“

In vprašal bi: je li bilo ovadustvo opravičeno, je li bilo vzgled učeči se mladim?

Prijatelj, poznam ljudi, ki so že vse bili — le zamorec ni! Kaj menite! Je li takov človek česa vreden in kakova naj bo mladina, vzgojena od takega junaka?

Ta je pa tudi član tiste družbe, ki kvarno pliva na našo mladino, je pa tudi privrženec one družbe, ki jim je bila in je „črnozolta vzgoja“ vse. Verujem, da so še vedno skriti na zapečkih možakarji, ki bi hoteli zopet dobo žandarjev. Le teh se mi branimo, zakaj ta je bila izvor marsikaterega greha, je tudi kriva današnjega demoraliziranega sveta.

Resnica je kruta in grešnik jo nerad prizna. Jaz pa porečem: če že hočeš govoriti o današnjem svetu, tedaj ne išči greha pri drugih, ne zaletavaj se z vsemi mogočimi nesramnostmi v svojega bližnjega, temveč povprašaj med svojci: grešnik, ali si se spokoril!

Gotovo je, da je treba ozdraviti, kar je bolno! Siromak pa tisti zdravnik, ki bo kričal: „Kdo je zakrivil bolezen? Poiščite ga, da ga oštejem!“

Ne, ne! Prijatelj, ne tako! Nič ne bo kruha, če bomo čakali, da se žito samo omlati!

Priden in vesten gospodar bo šel na travnik in bo pogrebel vse čez noč nastale krtine. Plevel je treba odstraniti, pa če bomo samo kričali, bo mirno rastele dalje, in se šopiril toliko časa, dokler ga ne odstranimo!

In končno: razumel je dobro vsakdo tiste besede v „Večernem listu“, in menim, da se v nikogar ni vkoreninilo prepričanje: možakar, ki je to pisal, je koristil javnosti oziroma hoče koristiti. Nasprotno! Kdor je pogledal za kulise je spoznal namen, saj tega ni bilo moči skriti na različnih mestih.

Prijatelj, le potolažite se! Poklicani faktorji vršijo že davno svojo dolžnost, nikomur pa še ni prišlo na misel: moralizirati v dostojnem „Večernem listu“.

Menim, da je gotovim ljudem trn v peti vsak, ki ne gre skrivljenega hrbita in sklonjene glave h koritu. Uverjen pa je tudi vsakdo, da je od vas imenovano „svobodomiselnost učiteljstvo“ boljše kakor tisto, ki se kaže v najlepši luči, ki hodi navidezno za križem!

Dejanja govore! Torej na delo — pa ne s krikom! —j.

Učiteljsko razsodišče.

Razsodišče imamo! Dolgo let smo ga želeli, dolga leta ustanavljali, — sedaj je tu. Trikrat toliko in še več točk bi bil lahko sestavil, podal bi lahko obširen komentar, a ni potrebno, — kar manjka, bo pokazala praksa, prišli bodo stvarni predlogi in ti bodo zidali dalje.

Ugoden čas je sedaj, ko si hočemo ustvariti šolstvo na boljšem temelju, ugoden čas je sedaj, ko so nam šolske oblasti bolj naklonjene in tudi državna oblast kaže prijaznejše lice, posebno sedaj, ko še rabi zadovoljno učiteljstvo.

Neugoden čas pa je, ker vlada sedaj splošna razburjenost in posamezniki zaničkajo vsako avtoriteto ter tolmačijo samovoljnost za svobodo.

Iz začetka si ne obetam mnogo, vsak začetek je težaven, vendar pozivam tovariše, da ne odjenjamo. V naših vrstah smo čutili potrebo razsodišča, iz naših vrst so predlogi, sami smo si ga ustvarili, sedaj ga tudi vpoštevajmo, ker je v našo korist.

Nesporazumljenja ne bodo minila, ne bodo minili vzroki pritožb, miniti pa morajo ustne pritožbe brez vednosti obtopenca; sedaj vsak ve, kamor se mu je pritožiti. Kdor bo še v bodoče tožil svoje tovariše nadzorniku, članom šol. oblasti, itd. lahko pričakuje pojasnila, da je to postopanje netovariško in vzbuja sum, da je identično z obrekovanjem in denunciranjem.

Ali bodo vsi učitelji priznali razsodišče? Ne, kdor se čuti krivega, se ga bo branil, iskal zaslonbe pri politični stranki, morda bo celo izstopil iz društva. Tudi tega se ne smemo strašiti. Vedeli bomo mi in šol. oblasti, zakaj se brani razsodišča.

Kako se bo obneslo, je največ odvisno od tega, ako se bo izpraševalo. Stvar je resna, razsodniki morajo biti zelo natančni in vestni, pri tem morajo pa vedno paziti da ne bodo malenkostni.

Da bi nam prav dobro uspelo najnovejše podjetje!

S.:

Kam plovemo.

(Dopis iz bivše Štajerske.)

Zadnje čase „Straža“ in „Slovenec“ polivata gnojnico na Zavezino učiteljstvo kar na debelo.